

Blestemul banilor ușori: Cum tonele de aur au dus cel mai puternic imperiu la faliment

La începutul secolului al XVII-lea, Spania părea invincibilă. Corăbiile sale transportă aur și argint din Lumea Nouă, armatele sale domină Europa, iar regii săi cred că bogăția lor este inepuizabilă.

Dar în spatele ferestrei aurite, cel mai mare imperiu al vremii putrezește încet. Și pe 19 mai 1643, în [bătălia de la Rocroi](#), lumea vede pentru prima dată marele adevăr: Spania este un gigant gol pe dinăuntru.

Ceața de peste câmpurile din Rocroi începe să se ridice. Soldații spanioli își strâng sulile și așteaptă nemișcați. Sunt cei mai înfricoșători războinici din Europa. Timp de mai bine de un secol au fost considerați invincibili.

În fața lor, tânărul duce francez de Enghien, sau Ludovic al II-lea de Bourbon-Condé, cunoscut mai târziu drept Marele Condé, se pregătește de atac.

Europa își ține respirația. Când bătălia se va termina, mii de spanioli vor zăcea morți și un mit se va fi prăbușit. Nu este doar o armată care cade. Este iluzia celui mai bogat imperiu din lume care se prăbușește. Un imperiu care avea atât de mult aur încât a uitat cum să producă bogăție, [notează presa elenă](#).

Aurul care părea nesfârșit

Cu un secol mai devreme, Spania părea să fi câștigat cel mai mare jackpot economic din istoria omenirii.

După cucerirea imperiilor aztec și incaș , nenumărate tone de aur și argint [încep să sosească în porturile spaniole](#). Navele se întorc din Lumea Nouă încărcate cu comori. Străzile din Sevilla sunt pline de negustori, aventurieri, bancheri și nobili care cred că puterea spaniolă va dura pentru totdeauna.

Regele Spaniei conduce teritorii din Europa, America, Asia și Africa. „Soarele nu apune niciodată peste imperiul său”, spun ei.

Există o singură problemă: aurul nu îmbogățește o țară de la sine.

Imperiul care a încetat să funcționeze

Încet, Spania cade într-o capcană economică pe care economiștii de astăzi ar numi -o „blestemul banilor ușori” sau chiar un precursor al infamei „[boli olandeze](#)”.

Când banii curg din abundență și cu ușurință, producția începe să fie considerată inutilă.

Nobilimea spaniolă disprețuia meșteșugurile, comerțul și munca manuală. Munca era considerată aproape o rușine pentru un aristocrat. Tinerii visau la cariere în armată, Biserică sau în administrația imperiului - nu în ateliere și fabrici.

Țara începe să importe aproape orice: țesături din Flandra, unelte din Germania, produse din Franța și Italia.

Aurul intră în Spania și aproape imediat pleacă spre restul Europei.

Prima criză inflaționistă serioasă

Și apoi vine a doua lovitură. Cu cât circulă mai mult argint și aur, cu atât prețurile cresc mai mult. În Europa secolului al XVI-lea, izbucnește ceea ce mulți istorici consideră prima mare criză inflaționistă a timpurilor moderne.

Pâinea devine din ce în ce mai scumpă. Chiriile cresc vertiginos. Salariile nu țin pasul.

Regii spanioli cred că au bani nesfârșiți și se împrumută constant pentru a finanța războaie, palate și armate.

Dar chiar și munții de aur se epuizează în cele din urmă. Spania dă faliment iar și iar. Statul care deține cea mai mare comoară a planetei declară în mod repetat incapacitate de plată.

Coroana sau statul Spaniei [au suspendat plățile sau au intrat în incapacitate de rambursare](#) a datoriilor în 13 sau 14 episoade, începând cu 1557, 1575 și 1596 sub Filip al II-lea, apoi 1607, 1627, 1647 și încă câteva din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea.

Este un paradox care pare de neconceput: cel mai bogat imperiu de pe Pământ nu își poate plăti facturile.

Soldații care nu sunt plătiți

Declinul nu este imediat. Ani de zile, mașina militară spaniolă continuă să terorizeze Europa.

Dar, în culise, sistemul se prăbușește.

Soldații rămân neplătiți luni de zile. Echipamentul îmbătrânește. Corupția este larg răspândită. Economia nu mai poate susține campaniile militare nesfârșite ale unui imperiu care luptă peste tot în același timp.

Franța, dimpotrivă, construiește un stat mai modern și mai productiv.

Și apoi vine bătălia de la Rocroi.

Ziua în care mitul a fost spulberat

Spaniolii luptă cu vechea disciplină și vechea mândrie. Dar acest lucru nu mai este de ajuns acum.

Forțele franceze demantează armata cândva invincibilă. Pentru prima dată în mai bine de un secol, Europa înțelege că superputerea spaniolă nu este nemuritoare.

Șocul este imens. Rocroi nu este doar o bătălie pierdută. Este momentul în care se dezvăluie că imperiul comorilor nespuse a fost construit pe fundații șubrede.

Spania avea aur. Dar nu crease o economie care să producă bogăție reală și sustenabilă.

„Blestemul” care se întoarce iar și iar

Secole mai târziu, economiștii și istoricii aveau să revină la cazul spaniol pentru a explica un fenomen atemporal.

Când o țară se bazează prea mult pe bani ușori - fie că este vorba de aur, petrol sau bule de piață - începe adesea să uite lucrurile dificile, dar esențiale: producția, inovația, munca, crearea de valoare reală.

Spania secolului al XVII-lea este probabil prima mare lecție din istoria economică a faptului că bogăția poate deveni o capcană.